

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszadik évfolyam.

IV. füzet.

1881. Áprilishó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Nézetek a cserüzemről.

Irta : K a b i n a János, kir. erdőfelügyelő.

Vonatkozással e lapok mult számában közlött cikkünkre, legyen szabad a cserüzemzet illető következő kérdésekre szerény nézeteinket előadni.

1. Mely birtokosoknak ajánlható a cserüzem.

2. Mely termelési és eladási mód volna a legajánlatosabb;
s végre

3. mire legyen főleg gondjuk azon erdőbirtokosoknak, a kik erdejük egy részét eserkéreg-üzemre rendeztetik be?

Az 1-ső kérdésre rövid válaszuk az, hogy ezen üzem főleg oly kisebb erdőbirtokosoknál ajánlható, a melyek csekély kiterjedésüknél fogva különben is csak sarjerdő-üzemben kezelhetők czélszerűen, ha egyébként jó termény és erőteljes talajjal és megfelelő fekvéssel bírnak.

Nem szabad itt azonban elmulasztanunk azon megjegyzésünket, mely szerint mi csak az előhegységek szelid lejtőin, szelid lejtőjü domblánczolatokon, ezek fensikjain és a rónán

fekvő üde, termékeny és erőteljes talaju erdőkben látjuk helyén ezen üzemmód meghonosítását. Meredek lejtőkön, forró talajon, a milyen a futóhomok azon neme, a mely majdnem porzószerű, vagy a sekély, mészkő altalajjal biró homokos vagy mészkavicsos talajjal egyáltalán meg nem engedhetőnek véljük; nem csak azért, hogy az ily erdőkben igen sok baj és nehézséggel jár a különben is silány minőségű cserkéreg termelése, hanem, mert miként — Luczenbacher Pál ur is igen helyesen megjegyezte — az ily talaj közbejövő szárazság által tönkre tétethetik. Ezen veszélyt fokozza még az a körülmény, hogy a talaj minden 15., 20., 24. évben ismételve megfosztatván védállabjától, termőrétegének televénye annál gyorsabban bontatik fel és a termőréteg a záporok által annál könnyebben lemosatik.

A haza erdőkincsének jövője iránti aggodalomból Luczenbacher Pál ur a cserkéreg-üzemet a községi és a papi erdőkben egyáltalán meg nem engedhetőnek véli, s ha az új erdő-törvény az ily erdőket az állam speciális gondnoksága alá nem helyezte volna, magunk is teljesen osztanók nézetét. Igy azonban nem érthetünk vele egyet, mert ha ezen erdőkre a törvény 17. és 18. §§-ai értelmében a rendszeres gazdasági üzemterv oly módon állapittatik meg, hogy azok mint cserhántó állabok fognak kezeltetni egészben vagy részben, és az ily üzemtervek a magas földmívelési-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerium által jóváhagyatnak: akkor ezen üzemmódtól nincsen mit tartanunk; mert van — hála az égnek — ezen törvény őrei- és végrehajtóiról is gondoskodva, a kikről fel lehet tennünk, hogy kötelességüknek nemcsak mint hazafiak, hanem mint lelkiismeretes szakemberek is megfelelni fognak.

Mi a községi erdőkben megengedhetőnek tartjuk a cserhántó-üzemet; mert ezen üzem mellett a községeknek nemcsak a tüzelője fedeztetnék, hanem a cserüzlet által oly pénz-

jövedelmet is nyerhetnének, a mely az erdőadó fedezése mellett tán még más közczéljaikat is előmozdítaná; feltéve, hogy a községek lelkiismeretes, szorgalmas és értelmes kezekre bíznák erdeik kezelését. Megjegyezzük azonban, hogy csak az esetben engednők meg a községi erdőknek cserüzembe való berendezését, ha ezen erdőkből a legelő élvezete teljesen kizáratnék.

Nagyobb erdőbirtokoknál csak bizonyos korlátolt területre ajánlható ezen üzemmód; mert könnyen megeshetnék, hogy túlnagy terület mellett, azon fatális eshetőségen fölül, hogy a cserkéreg a több oldalról jelentkező pótcser-anyagok által kiszorítatván a piacról, a rövid fordáju cserállabok magasabb fordára való visszavezetése sok nehézségekkel és áldozatokkal járna; a hántatási időny rövidsége és a munkaerő hirtelen és nagy mérvben való igénybe vétele a munkabéreket annyira felcsigázná, miszerint a cserkéreg után remélt több jövedelem illusoriussá válnék, vagy éppen veszteséget eredményezne.

Egyáltalában jól megfontolandók a fuvar, munkaerő és a közlekedési viszonyok, mielőtt cserkéreg-üzemünket berendeznők, mert ha csak csekély, s így drága tavaszi munkaerőre számolhatunk, vagy közlekedési utaink járhatlanok és a fő országutak vagy a vasutvonalak távol fekszenek cserkéreg-üzemre berendezett erdőterületünkől, akkor vagy idejére meg sem felelhetünk elvállalt kötelezettségünknek, mi által vevőinkkel gyülik meg a bajunk, vagy pedig ennek mindenkép megfelelni óhajtván, drága munkás és fuvarerőkkel kell dolgozunk, s akkor csak csekély, vagy éppen semmi haszonnal sem fog járni vállalatunk.

Nem egészen fölösleges az iránt is tisztába jönnünk, vajjon a cserkéreg-üzemnél termelendő gyenge méretű fánkon is túlradhatunk-e akár tűzifa, akár pedig más választék, például: szőlőkaró alakjában? mert ha ily gyenge fánkat elad-

hatni semmi irányban sem volna kilátásunk, akkor sokkal célszerűbb erdőnket úgy kezelni, hogy saját és a vidék évi faszükségletének fedezése mellett inkább erősebb méretű műfát neveljünk.

* * *

A 2-ik kérdés, mely termelési, illetve eladási mód lenne a legajánlhatóbb? képezi a dolog tulajdonképeni gordiusi csomóját, melynek megoldásától függ — nézetünk szerint — cserkéreg-üzemünk és üzletünk jövője.

E tekintetben igen eltérők a nézetek.

Vannak, a kik a cserkéreg termelését az erdőbirtokos költségén tartják a legcélszerűbbnek; mások ismét a vevő költségén való termelést tartják előnyösebbnek.

Ez utóbbi módra nézve ismét két vélemény van, az egyik azt tartja, hogy a fehér fa (hántott fa) képezi a legjobb alapot, ha t. i. a fehér fa métereinek száma szerint fizettetik, a cserkéreg meghatározatván: minden ürméter fehér fa után hány kgr. cserkéreg legyen fizetendő, vagy egyszerűen egy-egy ürméter fa után mily ár fizetessék a belőle nyert cserkéreg értékeül.

A másik a fehér fával nem törődik, hanem a termelt cserkéregget ürméterekbe rakatja és ezek száma szerint akar fizetve lenni.

Mindkét esetben pontos adatokra van szükségünk, hogy az eladási ár iránt magunkat tájékozhassuk, a mivel eddig nem birtunk. Eddig az erdőbirtokosok a cserkereskedők megbízhatlan, s természetesen ezek érdekében álló adatokra voltak utalva, minélfogva egyesületünk igen időszerűen cselekedett, midőn e tárgyat szőnyegre hozta és az adatok összegyűjtését megindította.

Tagadhatlan, hogy az eladási módok mindegyikének megvannak saját előnyei, de megvannak saját hátrányai is, miért

is megkísérlem ezen előnyök és hátrányok felsorolása által a két eladási mód összehasonlítását és a mennyire lehet, a kettő közti közép ut kijelölését.

Hogy mennyire fog ez szerény erőmnek sikerülni, nem tudom? de szolgálatot vélek tenni az ügynek, midőn szerény nézeteimet előadva, tán üdvös eszmecserét inditok meg.

Az erdőbirtokos által való csertermelés előnyei :

a) hogy az erdőből minden idegen rendelkezőt kizár;

b) hogy munkás erőnket idegen befolyástól menten tartva, annak béreit emelni nem engedi, hanem korlátozása hatalmunkban marad, mi — melleleg legyen mondva — nem megvetendő előny;

c) hogy a famérték szabályszerűsége megtartatik;

d) hogy a termelt cserkéreg mennyisége- és minőségére nézve minden kétséget kizárván, annak világos elszámolását lehetségessé teszi és az üzlet előnyös vagy előny nélküli voltáról tiszta képet nyújt; s végre

e) hogy a faválasztékok elkülönítését céljainknak megfelelően eszközölhetjük és a fákat úgy döntethetjük, a mint azt az erdészeti szabályai megkövetelik.

Hátrányai :

a) hogy a vevő részéről különféle alapos és alaptalan kifogásoknak vagyunk kitéve, úgy a kéreg minősége, miként a netalán kitüzött szállítási határidőre nézve is;

b) hogy a rossz időjárás szeszélyének és az ebből eredő minőségi veszélyeknek kitétetünk;

c) hogy a munkás és favararó megszerzésének gondjaival, úgy szintén a felügyeleti gondok és költségekkel is terhelte-
tünk, és

d) hogy üzletünket a befektetési tőke kamatai és törlesztési százalékaival terhelik.

A kereskedő által való csertermelés előnyei :

a) hogy minden munkás és fuvarerő megszerzésének gondjaitól mentek maradunk és kezelésünk üzleti tőkáját szaporítanunk nem kell;

b) hogy reánk, mint eladókra, ugy az időjárás, mint az ebből eredő hátrányok, nemkülönb a szállítás mikénti menete is közönyös;

c) hogy a hántott famennyiség termelési költsége javunkra esik, miután azt ez esetben közönségesen a cserkereskedő viseli, és

d) hogy a szárító szinek felállítása, eszközök beszerzése sat. sat. befektetési tőkét nem igényel.

Hátrányai :

a) hogy erdőkben idegen rendelkezik;

b) hogy a fák levágását folyton ellenőriznünk kell, nehogy a vevő munkásai által magas tuskók hagyassanak;

c) hogy a munka és fuvarbéreket a vállalkozó felcsigázza és ezáltal jövőre is kedvezőtlenül befolyásolja;

d) hogy a vállalkozó munkásai falopást s egyéb kihágásokat el ne követhessenek, szigorubb felügyeletre van szükségünk, s így a felügyeleti költségek a birtokos részéről ez esetben sem kerülhetők el;

e) hogy a vállalkozó — ha a termelt fehér fa mennyisége szerint fizeti a cserkéreg árát — mindég azon lesz, hogy a termelt fa kelleténél tömöttebben és mértéken fölül legyen rakva, mert ezáltal a cserkéreg mennyiségében, illetve árában nyer;

f) hogy a termelt cserkéreg mennyiségére és választékaira nézve, s így az üzlet előnyös vagy nem előnyös voltára nézve soha biztos tájékozást magunknak nem szerezhetünk;

g) hogy fánkat választékai szerint csak bajosan különíthetjük el.

Látni ezekből, miszerint egyik módnak előnyét képezi az, a mi a másíknak hátránya; kérdés tehát, mely mód lenne a cserkéreg termelése és eladására nézve, mint a legtöbb előnyt és legkevesebb hátrányt mutató, leginkább ajánlandó?

Tagadhatlan, hogy ily módot ajánlatba hozni nem könnyű dolog, mert a mely az eladónak van kedvére, az a vevőnek nincs inyére; mindazonáltal — nézetünk szerint — legczél-szerűbb mégis a termelést a vállalkozónak engedni át következő feltételek mellett:

1. határozassék meg mindenekelőtt a hántás alá kerülő vágás és annak területe;

2. a szerződésben világosan köttessék ki, hogy a fák döntése és hántása, a fa feldolgozása és az eladó által kivánt választékok szerinti elkülönítése és összerakataása a megszabott méretekben a vevőt illeti minden megtérítési igény nélkül;

3. szabassék meg a cserkéregnek a vevő által fizetendő alkuszertü ára 100 kgrként, és pedig vagy átlagban, vagy pedig, mi nézetünk szerint körülményesebb ugyan, de előnyösebb is, az árú minőségi osztályai szerint. Ez esetben praecizálni kellene, mi értendő I-ső, mi II-ik és mi III-ik osztályu árú alatt? megjegyztetvén, hogy akkor a kéreg minősége ugy lenne értendő, mintha azt az időjárás, vagy a hanyag kezelés vagy szárítás meg nem ronthatná. Ebből következőleg

4. kimutatandó lenne, hogy az eladó semminemű felelőség- vagy kötelezettséggel sem tartozik, sem a kéreg jósága, sem annak mennyiségére, nemkülönbén a történhető balesetekből eredhető károkra nézve;

5. ha a termelt, de még meg nem mázsált cserkéreg netalán megsemmisülne, (például tűz által), ez esetben előre meghatározandó lenne, hogy a vevő a megsemmisült árút mely áron és mely kules szerint köteles az eladónak megfizetni?

6. meghatározandó a vevő által leteendő biztosíték összege, a fizetési módozatok, a mázsálás ideje és helye;

7. a vállalkozó kötelezendő lenne a vidéken szokásos munkabérekhez alkalmazkodni, ha munkásait a vidékből szerezné, és a netalán szükségessé váló munkabér emelését csak az eladó tudtával eszközölhetné;

8. a vevő köteles lenne szigorúan felügyelni, hogy munkásai a fákat oly mélyen vágassák, a mint azt az erdőbirtokos követeli; végre

9. a vevő felelősséget vállaljon minden, az erdőn munkásai által okozható károk és kihágásokra nézve.

Magától értendő, hogy az esetben, ha a vevő csak a fák döntését és hántását vállalná el, a fa feldolgozását és rakatását ellenben nem, az eladó magasabb kéregárakat követelhet.

Az erdőtulajdonosok szempontjából ez lenne nézetünk szerint a legajánlandóbb eladási mód, mert ez esetben nem csak semmi törödni valója sem volna a tőzsdei szabályzatokkal és a vevőnek elvágatnék az ut arra speculálni, hogy holmi differentiak által nyerészkedjék, hanem egyszersmind a két érintett eladási mód fentebb felsorolt előnyeit leginkább biztosítaná a maga részére.

Legtöbb esetben azonban, főleg a külkereskedelem szempontjából, lehetetlen magunkat a tőzsdétől teljesen emancipálnunk; mert ismeretes tény, hogy a külföld többnyire közbenjárók által vásárolja terményeinket, a kik szinte jobb szeretik, ha más vesződik helyettök, ők pedig csak a kész hasznot szedhetik. Ez okból ritka eset az, a midőn a közvetítő kereskedők saját költségeiken való cserkéregtermelésre vállalkoznának; a külföldi cégek pedig szintén ritkán hajlandók arra, hogy nálunk nyers anyagtermelési üzletet alapítsanak úgy a felügyeleti, mint az ellenőrzési nehézségek miatt.

A külföld tehát legszivesebben kész árút vásárol tőlünk, habár többbe kerül is, s így a legtöbb esetben nem marad egyéb hátra, minthogy az erdőtulajdonos saját költségén termelje és mint kész árút adja el a cserkéregtet.

Mely eladási mód lenne tehát ez esetben a legajánlatosabb?

Erre nézve részünkről határozott választ adni tartózkodunk, miután — őszintén bevallva — a börzén teljesen járatlanok vagyunk; mindazonáltal van egy nézetünk, mely által, ha azt kockáztatnunk szabad, tán másokban üdvös gondolatot támasztanunk sikerül.

Németország annak idején külön országos cserkéreg-vásárokat létesített, és azt mondják, ez a cserkéreg termelőire úgy, miként fogyasztóira nézve is igen kedvező eredményre vezetett és a cserkéreg-kereskedést emelte.

Ez eszmétől magunk sem idegenkednénk, ha ily cserkéreg-vásár Budapesten tartatnék meg, hol az illető termelők egyszerűen csak termelvényeik mintáival jelennének meg és termelt készleteikre kötésekét csinálnának; hisz ez hasonló lenne a máris divatozó bor- és gabnavásárokhöz, melyekről pedig az mondatik, hogy sikerük van.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezen vásároknak oly időben kellene megtartatniok, a midőn már minden termelő tisztában lehet magával termelt mennyisége és minősége iránt; továbbá, hogy a termelők ez esetben oly mintákat mutassanak be, a melyek termelvényeiket hiven képviselik, mert különben csak önmaguknak szereznének bajt.

Czélszerű lenne azonban, meggyőződésünk szerint, ha ily vásárok mellett oly intézettel is rendelkeznének Budapesten, a melyhez minden termelő, bármely erdei árúra nézve, bizalommal fordulhatna a végből, hogy erdei termékeire solid vevőt szerezhessen és magát az erdei termékek árai, valamint az

íránt is tájékoztathassa, hol és mily mérvü kereslet mutatkozik egy vagy más áruira nézve?

Ezen intézet nyilvános tudósításainak tán az „Erdészeti Lapok“ hasábjain is lehetne rendes rovatot nyitni? de közhethné azokat napi lapjainkban is.

Részünkről meg vagyunk győződve, hogy ezen a módon sokat lendítenénk a dolgon; mert ez nyitná meg előttünk annak lehetőségét, hogy emancipálva magunkat lassanként a közvetítő drága alkuszoktól, közvetlen összeköttetésbe jöhetnénk a fogyasztókkal, mi árainkra sem maradhatna kedvező hatás nélkül; hisz a fogyasztó solid termelőnek inkább átengedné azon haszon egy részét, a melyet eddig alkuszoknak fizetett.

* * *

A 3-dik kérdés : mire legyen főleg gondjuk azon erdőbirtosoknak, a kik erdejüket vagy annak egy részét cserkéregüzemre berendeztetik?

Erre röviden azzal lehet felelni, hogy a tartamosságot tartsák mindenekfölött szemek előtt.

Gondjuk legyen tehát főleg arra, hogy cserüzemre szánt erdőterületük talaja a kellő erőben megtartassék, mit az által érhetnek csak el, ha az erdőt folyton a kellő záratban nevelik; ha tehát minden törzset, a mely veszni indul, azonnal pótolják, azaz erdejüktől a mivelés és ápolás költségeit meg nem vonják, és hogy az erdőt mindennemü legeltetéstől és alomszedéstől szigoruan tilalmazzák, elvizenyősödéstől, erdei tüzekről és a záporok általi talájelmosástól oltalmazni el ne mulasztják. Mindez okoknál fokva a csererdők megkettőztetett felügyeletet igényelnek.

Végre nem lesz fölösleges erdőbirtokosainkat arra is figyelmeztetni, miszerint cser-vágásaikban a termett fát ne hevertessék, hanem azt a hántás befejezte után azonnal vala-

mely e célra szánt és a vágáson kívül fekvő helyre kihordassák, nehogy a fa későbbi kiszállítása alkalmával a sarjakban jelentékeny károkat szenvedjenek.

A cserüzemre berendezett és berendezendő erdők tartamosságának fentartása és talajuknak az elpusztulástól való megóvása tekintetéből nem idegenkedünk ez alkalommal abbeli meggyőződésünknek adni kifejezést, miszerint az ily erdőterületek, legyenek azok magánbirtokok vagy sem, mind az erdőtörvény 17. §-a alá tartozó erdők módjára az állam speciális gondnoksága alá lennének vonandók, miért is a törvény ezen erdők szempontjából egy külön szakasszal lenne megtoldandó.

A kopárak beerdősítésének és legelési szabályozásának ügye Franciaországban.

(Francia források után közli báró Mednyánszky Dénes.)

Az „Erdészeti Lapok“ f. é. februári füzetében több helyen tárgyalatik a községek viszonya új erdőtörvényünkkel szemben, és ezzel szőnyegre kerül annyi kérdés a törvény alkalmazására, hogy ebből bővebb tárgyát láthatjuk fejlődni sokféle és hasznos eszmecserének. Nem lehet kétség a fölött, hogy ezek között maholnap helyet foglalnak olyanok is, melyek az erdőtörvény III. címének eseteit érintik; mire nézve a feladat úgy, mint a megoldás, egyaránt vetekednek egymással nehézségekben.

Azért talán birhat némi érdekekkel, ha egy pillantást vetünk egy más ország ebbeli igyekezeteire, mely természet-tani és történeti körülmények következtében már igen sürgetően érzi a hatályos cselekvés szükségét. Franciaország sokhelyütt, de különösen legmagasabb és leghatalmasb két hegy-